

ولایت فقیه

دانشگاه آزاد کیش

اندیشه ولایت فقیه

- 1) در قرآن: ۲۳۳ بار مشتقات ولایت
- 2) روایت بُنی الإسلام علی الخَمس...
- 3) در کلام دوستان
- 4) در نظرات دشمنان
- 5) بررسی حوادث تاریخ معاصر

* اهمیت ولایت فقیه

1. حکومت پیامبران

2. خلافت و امامت

3. فقهای شیعه

← حاکمان الهی و دارای شرایط

4. رویکرد اهل سنت (تفکر اشعری و جبرگرایی)

← هرکس که به قدرت رسید!

* تاریخچه ولایت فقیه

1. عقل

2. نقل

✓ قرآن

✓ روایات

3. کوتاهترین و جامعترین راه: سیره عقلا

* مبانی ولایت فقیه

- 1) بقره / ٢٤٧: وقال لهم نبيهم...
- 2) آل عمران / ٢٦: قل اللهم مالك...
- 3) نساء / ٥٨: ان الله يأمركم...
- 4) نساء / ٥٩: أطيعوا الله و أطيعوا...
- 5) نساء / ٨٣: وإذا جائهم امر...
- 6) مائده / ٤٤: إِنَّا أَنْزَلْنَا التَّوْرَةَ ...

*آيات ولايت فقيه

- 1) حضرت امیر(ع): ان مجاری الامور والأحكام على ایدی العلماء بالله الأمناء على حلاله و حرامه
- 2) مقبوله عمر بن حنظله از امام صادق(ع): مَنْ رَوَى حَدِيثَنَا وَ نَظَرَ فِي حَالِنَا وَ حَرَامِنَا وَ عَرَفَ أَحْكَامِنَا فَإِنِّي قَدْ جَعَلْتَهُ عَلَيْكُمْ حَاكِمًا...
- 3) توقيع حضرت حجت(ع): واما الحوادث الواقعة فارجعوا فيها الى رواة حديثنا فانهم حجتى عليكم و انا حجه الله
- 4) كليه رواياتى كه به «حاکم» اشاره دارد.

* روايات ولايت فقيه

1. خداوند امت اسلامی را در زمان غیبت به حال خود وانگذاشته است، بلکه قطعاً برای رهبری آنان دستوری دارد.
2. شریعت اسلام آخرین دین است، بقاء و حفظ و اجرای این دستورات، در زمان غیبت مستلزم حکومت و ولایت فقیه است.
3. مراجعه به حاکمان طاغوت برای احقاق حق و رفع مخاصمه ممنوع و حرام است و حتی گرفتن حق خود از طریق آنان حرام است...
4. حفظ سرزمین اسلامی از خطرات داخلی و خارجی، از مهمترین واجبات است و بدون حکومت و انسجام میسر نخواهد بود.
5. بنا به قانون تنزل تدریجی اگر معصوم (حاکم مستقیم الهی) نبود، نزدیک ترین افراد به معصوم باید عهده دار حکومت شوند که همان فقیه جامع شرایط است.

* ادله ترکیبی ولایت فقیه

فقيه

آشنا با قوانین

ولایت

مدیریت کلان

مثال بین المللی:
داور فوتبال

ولایت فقیه

این مدیریت، مطلقه است؛ یعنی محدود به موارد مطرح شده در قانون نمی شود و اگر حادثه پیش بینی نشده ای اتفاق افتاد، دستور رهبر، داور، ناخدا و مدیر همچنان باید مورد پذیرش همگان قرار گیرد.

البته لازم است توجه کنیم که در دین اسلام، هر شخص و اقدامی که با خدا مرتبط و در مسیر رضایت او باشد، مقدّس و شایسته احترام است، مانند والدین، معلّم، تربیت و خدمت به بندگان خدا با این نگاه اخلاقی-معنوی مسلماً ولیّ فقیه که مهمترین و حسّاس ترین وظیفه را در قبال مردم بر عهده گرفته است، علاوه بر تبعیت ظاهری، کانون احترام و محبت آنان نیز قرار می گیرد.

* عشق و احترام به ولیّ فقیه

1. از جهت ولی (نائب معصوم)

• خاص

• عام ✓

2. از جهت ولایت

• محدود (در قانون)

• مطلق (فوق قانون) ✓

* مصادیق ولایت فقیه

مختص حجت معصوم
خدا در هر زمان

شأن واسطه فیض الهی و
هدایت تکوینی

همه مراجع تقلید و
مخصوص مقلدان
خودشان

مرجع دینی

مشترک با ولی فقیه ✓

حکومت اسلامی

تمام اختیاراتی که
برای پیامبر اکرم و
ائمه (علیهم السلام) بوده
است، برای فقیه هم
ثابت است.

* جمله عجیبی از امام خمینی (ره)

۱. آیا دلیلی وجود دارد که خداوند ولیّ فقیه را نیز از اشتباه در تصمیم گیری ها مصون سازد؟

ج. خیر ما قائل به معصوم بودن ولیّ فقیه نیستیم. حتی در مواردی خود ایشان اشتباهی را یادآوری و اصلاح می کنند (مثل بحث کنترل جمعیت) اما حتی اگر نظر مدیر اشتباه باشد، همه باید اطاعت کنند و بعداً بصورت آرام و مستدلّ راهنمایی خود را منتقل کنند.

***شبّهات ولایت فقیه**

۲. آیا علمای زمان ما وجود ویژگیهای لازم در مقام معظم رهبری را تایید می کنند؟ آری

۳. پس از انقلاب و گذشت ۳۰ سال متاسفانه هنوز هم در ادارات و سازمانها و... شاهد بروز تخلفات هستیم...

ج. جزئیات هر دستگاه برعهده ولی فقیه نیست.

۴. آیا می شود آزادانه هر نوع اشکال به رهبری را در جامعه مطرح کرد؟

ج. آری اما تخریب و تضعیف درست نیست؛ ضمناً طرح اشکالات در سطح مردم، ثمره اصلاحی ندارد بلکه باید به خود او یا ناظر قانونی (خبرگان) منتقل نمود.

۵. چرا ولایت فقیه مثل حکومت‌های سلطنتی مادام‌العمر است!؟

ج. چون اصل مطلوب، ثبات سیستم مدیریتی و حکومتی است اما از ترس تجمع قدرت و ثروت (=فساد) دوران حکومتی را محدود کرده اند؛ پس اگر کنترل کامل بر حفظ صلاحیت ولی فقیه باشد، مانعی از این استمرار نیست. علاوه بر آن که ولی فقیه اصلاً جایگاه اجرایی ندارد.

۶. اگر یکی از مراجع، اعلم از ولی فقیه باشد، چه؟ ج. علاوه بر علم، توان مدیریت نیز لازم است.

۷. حیطه اختیارات ولی فقیه در چه حدی است آیا می‌تواند در زندگی خصوصی مردم هم دخالت کند؟ جواب مقام معظم رهبری:

جواب: دخالت در امور شخصی افراد- که هیچ ارتباطی با نظام اجتماع در جامعه اسلامی ندارند و یا حکم تامی در مورد آن وارد نشده است - از اختیارات ولی فقیه نیست؛ بلکه ولی فقیه صاحب اختیار اموری است که به نوعی با اداره جامعه و حکومت اسلامی مرتبط می شود. لذا اگر مسائل و امور شخصی به نحوی متصل با مصالح نظام اجتماعی گردد ولی فقیه مداخله نموده و به حل و فصل آن می پردازد. (بیانات رهبر معظم انقلاب در خطبه های نماز جمعه 7/12/1366)

۸. آیا ساز و کاری برای اعمال نظارت بر کارهای ولی فقیه در قانون وجود دارد؟

ج. خبرگان رهبری و مردم

۹. اخیراً بعضی نظریه رهبری شورایی را مطرح می کنند این شیوه مدیریت چگونه است؟

ج. داور فوتبال می تواند و باید از کمکهایش نظر مشورتی بگیرد ولی سوت اصلی و تصمیم نهایی با اوست.

۱۰. ولی فقیه که معصوم نیست، چرا ولایت معصومین به او نسبت داده می شود؟

ج. این ولایت فقط جنبه حکومتی و مدیریتی دارد و نیازمند عصمت نیست.

۱۱. بعضی ها می گویند ولی فقیه نایب امام زمان (عج) است، معنای این حرف چیست؟ ج. نایب عام

۱۲. آیا صحیح است که می گویند طرح بحث ولایت فقیه از ابداعات امام خمینی است و پیش از ایشان کسی این بحث را مطرح نکرده؟

ج. ریشه تاریخی و روایی آن قدیمی است اما اجتماع و پذیرش مردمی پیش از امام سابقه نداشت.

۱۳. این ولایتی که شما می گوید در کجای دین آمده است آیا می توانید دلیلی قرآنی برای اثبات ولایت فقیه بیاورید؟ ج. ادله نقلی و سیره عقلا

۱۴. اگر نبی اکرم خاتم النبیین بوده است پس با رفتن او ولایت خاتمه یافته است و نباید بعد از آن حضرت برای کسی ولایت قائل شد پس چرا برای فقها ولایت قائل می شوید؟

ج. آنچه ختم شد نبوت بود نه اداره جامعه.

۱۵. آیا تمام مجتهدان نائبان امام - علیه السلام - هستند یا فرد معینی از آنها چنین منصبی را دارا است؟

ج. نیابت عام و صلاحیت دینی را همه شان دارند.

۱۶. آیا بحث ولایت فقیه بحث اعتقادی است یا اینکه باید به فتوای مراجع تقلید مراجعه کرد و در صورت تعارض حکم ولی فقیه و نظر مرجع تقلید چگونه باید عمل کرد؟

ج. بحث عقلایی است که شرع هم تأیید کرده است و در صورت تعارض، در موارد حکومتی و نظام اجتماعی، رأی ولی فقیه و در موارد صرفاً شخصی، نظر مرجع تقلید حجت است.

۱۷. در قانون اساسی یک اصل بر ولایت مطلقه رهبری تاکید دارد و اصل دیگر برای رهبر اختیاراتی شمرده است؛ اگر ولایت مطلق است ذکر اختیارات چه معنا دارد؟

ج. اختیارات، موارد قطعی و صریح است و مطلقه، هرگونه اقدام برای حفظ مصالح کشور.

۱۸. اگر ولیّ فقیه معصوم نیست، پس چگونه از او انتظار خطا نمی توان داشت؟

ج. امکان خطا هست البته او نسبت به دیگران از شناخت، توان، دقت و دوراندیشی بیشتری برخوردار است.

۱۹. آیا مردم می توانند به فقیهی به عنوان ولی فقیه رجوع کنند که منتخب مجلس خبرگان نباشد؟

ج. از نظر شخصی و مسائل شرعی آری، اما حکومت و جهت دهی کشور باید به عهده یک نفر باشد.

۲۰. ولایت فقیه در عصر غیبت انتخابی است یا انتصابی؟ چه طور می شود انتصاب از طرف خدای متعال باشد در حالی که خبرگان انتخاب می کنند؟

ج. از جانب خدا و معصومین اجازه حکومت (مشروعیت) و با انتخاب مردم و خبرگان، امکان جریان این حکومت (مقبولیت).

۲۱. انتخاب ولی فقیه به نظر کسانی که ولایت فقیه را انتخابی می دانند به چه شکلی است؟ آیا انتخاب مستقیم با آرای مردم است یا از طریق دیگر؟

ج. فعلاً مدل کشور ما رأی غیرمستقیم مردم است اما مدلهای دیگری هم صحیح است مثل انتخاب رهبر با سازوکاری شبیه ریاست جمهوری (رأی مستقیم)

۲۲. آیا ولی فقیه مکلف نیست که شخصاً عهده دار وظایف ریاست جمهوری شود؟ آیا اسلام اجازه می دهد که ولی فقیه فقط ناظر باشد و رئیس جمهور مجری؟

ج. دخالت او در همه امور، هم غیرممکن است و هم مانع رشد جامعه.

۲۳. با توجه به اینکه رهبر معصوم نیست، آیا این احتمال نیست که رهبری افراد دلخواه خود را برای فقهای شورای نگهبان انتخاب کند و بالتبع آنان افراد خاصی را برای مجلس خبرگان تأیید کنند که بر رهبر نظارت لازم را اعمال نکنند؟ شبهه دور:

جواب ۱: مشروعیت ولیّ فقیه توسط خبرگان داده نمی شود بلکه مقامی الهی است و آنها فقط مصداق را کشف می کنند.

جواب ۲: شورای نگهبان اجازه تعیین و نصب خبرگان را ندارد. فقط احراز صلاحیت است. مانند انتخابات ریاست جمهوری که تأیید صلاحیت توسط شورای نگهبان موجب نیست که نقش اساسی رأی مردم را نادیده بگیریم.

* شبیه دور خبرگان رهبری

جهت تعجیل در فرج حضرت حجت
و سلامتی و توفیق روزافزون
مقام معظم رهبری

صلوات

شماره تماس جهت طرح نظرات و سؤالات

۰۹۱۲۷۴۷۸۷۴۸